

Obsahuje-li pivo 0,35 až 0,50 váh. % kyslíčnicku uhličitého v rozpuštěné formě, je jím podle fyzikálního hlediska přesyceno. Otázka vazby CO_2 byla již několikrát studována [1], leč dospělo se jen k hrubému poznatku, že nejzávažnější podíl plynu je obsažen ve formě rozpuštěné a po stránce fyzikální přichází v úvahu spíše vazba adsorpční než chemická.

Findlay [2] upozornil na vliv koloidů, jelikož podle povahy koloidních látek se CO_2 z piva rychle nebo bouřlivě uvolňuje. Po počátečním rychlém uvolnění CO_2 nastává tzv. metastabilní stav, v němž se plyn uvolňuje jen nepatrně. To lze pozorovat na příklad u roztoku želatiny a u roztoků obsahujících dextriny. Metastabilní stav způsobují jen soli, nikoli gely.

Lüers [3], za použití metodiky Findlayovy, sledoval uvolňování CO_2 u pív normálních a u pív vyrobených podle Nathana, nenalezl však v resorpci CO_2 a tedy ani v pevnosti vazby rozdílů.

Metodika: Podle Findlaye ponechá se láhvové pivo delší dobu při 4°C ; láhev se zváží, část piva se přetlačí do vychlazené $\frac{1}{2}$ litrové baňky a ihned uzavřená láhev se opět zváží. Ve zbytku piva v láhvi se stanoví veškerý CO_2 podle Mecheleidta. Baňky se rychle uzavřou zátkou s teploměrem a vypouštěcí trubicí. Vloží se do termostatu s 8°C . Jakmile pivo dosáhne této teploty, vypustí se veškerý CO_2 , který se až do této doby uvolnil, načež se výpustná trubice ihned zapojí na plynovou byretu, u níž se jako uzavírací kapaliny užije roztoku bikarbonátu nasyceného CO_2 . K získání slabého podtlaku se meniskus hladiny vyrovnávací nádoby nařídí poněkud níže. Objem plynu se měří v určitých časových intervalech a teplota se kontroluje.

Fink a Berwald [4] a Richter [5] pracovali podobně: prvně jmenovaní autoři použili k snažšímu

uvolňování CO_2 třepacího zařízení firmy Lautenschläger. O vazbě CO_2 pojednal též všeobecně Siegfried [6]; nezabýval se však podrobněji metodikou, uvedl jen několik příkladů ze zkoušek, při nichž vychlazené pivo bylo ponecháno v klidu při různých teplotách a měřen obsah CO_2 v závislosti na čase.

Část pokusná

Předběžným průzkumem jsem zjistil, že uvedené metody mohou být zatíženy většími chybami, protože při uvolnění CO_2 velmi záleží na jakosti a čistotě lahví i nádob, v nichž se pivo zkouší. Při uvolňování CO_2 v klidu vadí často i velmi jemný ostrý výstupek skla vnitřního povrchu. Na výsledky má také vliv rozpuštěný vzduch. U postupů třepacích je nezbytné, aby v třepačce bylo použito stabilizovaného elektrického proudu.

Ve snaze o zlepšení výsledků měření jsem vyzkoušel nové stanovení vazby CO_2 rozpěněním při 20°C za stejných podmínek. Zkoušely se vzorky 12° plzeňského piva od láhvového plnicího stroje, od isobarometrického plniče sudů a vzorky láhvoových pív z jiných pivovarů.

Při zkouškách se vytemperované pivo (20°) stejnoměrně nalévalo z lahví 0,37 l po stěně nálevky průměru 12 cm se zkráceným stonkem, do 1,5 l tlustostěnné nádoby s uzavíratelnou výpustí u dna, výše pádu činila 13 cm. Jakmile pivo steklo, bylo ihned uklidněné, takže již po 15 vt bylo plněno do lahví 0,2 l stékáním po stěně a po naplnění ihned zazátkováno. Po vychlazení na 0°C stanoven zbytkový CO_2 titračně; zvážená láhev otevřena, opatrně přidán 72 % NaOH, po opětovém uzavření obsah dobře promíchán a láhev se zátkou opět zvážena. Odměřených 10 ml roztoku po přidání 200 ml vody

prosté CO₂ si titrovalo 0,1 N-HCl do žlutého přechodu. Přidána nadbytečná 0,1 N-HCl (a ml), povařeno a vypuzen CO₂. Po ochlazení titrováno zpět 0,1 N-NaOH do žlutočervené barvy (b ml). K výpočtu váh. % CO₂ nutno podotknout: Byla-li spec. váha alkalizovaného piva *d*, vážilo odpipetovaných 10 ml směsi 10 *d* gramů a spotřebováno bylo *a*₁ — *b*₂ ml N-HCl k rozkladu NaHCO₃, přičemž *n*₁ a *n*₂ jsou faktory převádějící množství asi 0,1 N-HCl na ml N-HCl. Jelikož 1 ml N-HCl odpovídá 0,044 g CO₂ bylo pro výpočet váhového množství CO₂ (*x*₁) alkalizovaného piva váhy *G* a váhová % CO₂ (*x*₂) z váhy přidávaného NaOH (*g*) v gramech použito výsledného vzorce z úměr:

$$10 d : (a_1 - b_2) \cdot 0,044 = G : x_1$$

$$G - g : x_1 = 100 : x_2$$

$$x_1 = \frac{G(a_1 - b_2) \cdot 0,044}{10 d} = \frac{G(a_1 - b_2) \cdot 0,0044}{d}$$

$$x_2 = \frac{100 x_1}{G - g} = \frac{G(a_1 - b_2) \cdot 0,44}{(G - g) d}$$

Popsaným způsobem stanoven CO₂ v pivu po rozpěnění a v pivu původním (tab. I).

Kysličník uhličitý veškerý a po rozpěnění při 20 °C

Druh piva	Označení	Veškerý CO ₂ váh. %	Zbytkový CO ₂ váh. %	Uvolněný CO ₂ v % vešk.
I. 12° sud. Prazdroj Plzeň	st. 1.6.	0,41	0,20	51,2
	8.6.	0,41	0,19	53,7
	12.6.	0,45	0,20	55,5
	19.6.T	0,39	0,20	48,7
II. 12° láhv. Prazdroj Plzeň	5.6.	0,40	0,22	45,0
	15.6.	0,39	0,21	46,2
	22.6.	0,38	0,21	44,7
	22.6.	0,39	0,21	46,1
III. 12° láhv. piva zahraniční	německé pivo B.	0,48	0,20	58,3
	německé pivo D.	0,42	0,20	52,3
	dánské pivo T.	0,54	0,19	64,8
	dánské pivo C.	0,49	0,18	63,2
	holandské pivo H.	0,49	0,20	59,1
	O.	0,45	0,20	55,5
	B.	0,49	0,19	61,2
	Z.	0,46	0,18	60,8
	M.	0,49	0,19	61,2

Tabulka I.

Dále se zkoušela piva různé stupňovitosti a piva, jichž koloidní stav byl pozměněn přísadou Deglutanu a filtrací odstupňovanou zvyšováním obsahu asbestu ve filtrační hmotě (tab. II). Vzorky z filtračních zkoušek byly připraveny laboratorně a použito pivo upravené 60 g Deglutanu na hl.

Kysličník uhličitý veškerý a po rozpěnění při 20 °C

Druh piva	Označení	Veškerý CO ₂ váh. %	Zbytkový CO ₂ váh. %	Uvolněný CO ₂ v % vešk.
IV. Piva různé stupňovitosti	10° Gambrinus	0,38	0,20	47,3
	7° Gambrinus	0,37	0,19	48,6
	18° Senátor	0,42	0,20	52,4
	12° Budvar	0,41	0,20	51,2
V. 12° pivo ze zkoušek vlivů adsorpčních	N-látky A+B % podle Lundina			
	43,8	0,41	0,20	51,2
	38,1	0,40	0,20	50,0
	32,5	0,43	0,20	53,5
	20,9	0,40	0,18	55,0
	18,4	0,40	0,17	57,5

Tabulka II.

Souhrn

Sledování zbytkového CO₂ v pivu po rozpěnění volným pádem je instruktivní, protože osvětluje pevnost vazby kysličníku uhličitého v pivu vůbec.

Po rozpěnění za stejných podmínek uniklo z různých druhů piv 45 až 65 % veškerého CO₂, přičemž některá piva se vyznačovala vyšším podílem snadno resorbovatelného CO₂, avšak největší měrou se projevil stupeň přesycení. Hodnoty zbytkového CO₂ kolísaly jen ve velmi úzkých mezích. Jen piva intenzivně ochuzená o bílkoviny jevila sklon k snazšímu uvolňování CO₂.

Literatura

- [1] LÜERS: Wiss. Grundl. v. Brauerei u. Mälzerei (1950) 764
- [2] FINDLAY a spoluprac., Koll. Z. 3, (1908), 169, Journ. Ch. S. 97, 538, 586, 99, 1313; 101, 1495; 103, 636; 105, 291, 1297; 107, 282;
- [3] LÜERS: Ztsch. f. d. Ges. Brauwesen (1942), č. 3, 17
- [4] FINK u. BERWALD: Woch. f. Br. (1933), 326
- [5] BÖHM u. RICHTER: Woch. f. Br. (1937), 43
- [6] SIEGFRIED: Schw. Br. Rdsch. 61 (1950), 19-22

Выводы

Определение количества остаточного CO₂ в пиве после его вспенения свободным падением дает пенные аналитические сведения, так как показывает прочность связи углекислого газа с пивом.

При соблюдении всех прочих одинаковых условий из разных сортов пив уходило от 45 % до 65 % общего содержания CO₂. У некоторых сортов пива наблюдалась повышенная способность ресорбции CO₂, однако главным фактором следует считать степень пересыщения. Измеренные количества остаточного CO₂ рассеиваются лишь в узких пределах. Сорта пив с существенно заниженным содержанием белковых веществ обнаруживают тенденцию к интенсивному выделению CO₂.

Zusammenfassung

Das Verfolgen des Rest-Kohlendioxyds im Bier nach der Auflösung durch freien Fall ist instruktiv, denn es bringt Erkenntnisse über die Festigkeit der Kohlendioxyd-Bindung im Bier im allgemeinen.

Nach dem Aufschäumen unter gleichen Bedingungen ist aus verschiedenen Biersorten 45 bis 65 % des Gesamtkohlendioxyds entwichen, wobei einige Biere durch einen höheren Anteil an leicht resorbierbarem CO₂ gekennzeichnet waren, aber im grössten Ausmass zeigte sich die Auswirkung des Übersättigungsgrades. Die Werte des Rest-Kohlendioxyds schwankten nur innerhalb enger Grenzen. Nur bei Bieren, deren Eiweissgehalt intensiv herabgesetzt wurde, konnte die Neigung zur leichteren Entweichung des Kohlendioxyds beobachtet werden.